

LBRIS

We know
books

Seria „Biografii romanțate” este coordonată de Adrian Botez.

© 2022 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: ilustrație de Radu Răileanu

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1,
et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

PERȚA, COSMIN

Labiș: Jurnalul pierdut / Cosmin Perța. – Iași: Polirom, 2022

Conține bibliografie

ISBN 978-973-46-8998-9

821.135.1

Printed in ROMANIA

Cosmin PERȚA

Labiș

Jurnalul pierdut

POLIROM
2022

1952

15 septembrie

Încep cursurile Şcolii de literatură „Mihai Eminescu“, ocazie cu care încep şi acest jurnal într-o lume nouă şi necunoscută. Am mai ținut unul în timpul studiilor liceale. Pe acela îl intitulasem „Antologie şi informaţii literare“ şi notam în el gânduri, versuri răzleţe, titluri şi recenzioane de cărţi citite. Eram prea bezmetic de atâta tinereţe pentru a înţelege ce merită salvat într-un jurnal. Pe-acesta nu ştiu cum îl voi intitula sau cât îl voi ține, lăsăm să se așeze toate pe rând, dar ştiu că voi nota în el doar când voi avea stare şi doar ceea ce peste măsură mă frământă în ciocnirea mea cu lumea aceasta nouă. O lume la care am visat atât de mult şi care m-ar putea ajuta să-mi înfăptuiesc şi să-mi desăvârşesc năzuința. Lucrul la care fără de încetare visez de când am căpătat conştiință. Poezia. Marea poezie pe care

simt că am chemarea s-o zămislesc și care fără de ostoi îmi macină gândurile și carnea. Poate părea teribilism ieftin pentru unii neaveniți ce nu înțeleg gândirea mea și focul ce pleacă din vintre, înainte de rațiune și creier. Nu mă interesează părerea lor. Voi găsi calea și-atunci vor vedea cu toții și poate-or simți și ei o fărâșă din ce-am simțit eu.

17 septembrie

Dintre tovarășii mei de la Școala de literatură îi știu pe Doina Sălăjan și pe Gheorghe Tomozei, care s-au transferat aici, ca și mine, de la Școala medie „M. Sadoveanu“, iar pe Lucian Raicu l-am mai întâlnit în urmă cu doi ani, la Iași, la Consfătuirea tinerilor scriitori din Moldova. Mi-a mărturisit azi că atunci mă văzuse ca pe un copil prea sigur de sine, infatuat, încruntat, prea pornit să-mi sublinieze precocitatea. Așa i-oi fi părut, cine știe. Dar nu pot lăsa să răzbată simțirea mea adevărată în fața oamenilor acestora. M-ar nimici. Dârzenia mea e ca să-i țin la distanță. Nu voiesc a fi nici alintat, nici refuzat, ci doar să mi se dea pe merit cele ce mi se cuvin. Îmi amintesc bine Consfătuirea aceea. Atunci l-am cunoscut și pe Dan Deșliu, conducea dezbaterile și m-a chemat să mă umilească

cu sfaturi condescendente apropo de temele zilei, proletcultism, cosmopolitism și toate cele ce se vorbeau, de parcă eu nu eram la curent. N-am lăsat nimic fără replică și i-am răspuns țepăn, glacial și la obiect. Poate de asta m-a perceput și Raicu așa. Dar nu puteam trece cu vederea o asemenea încercare de subminare a cunoștințelor și rațiunii mele. Le-am recitat „Fii dârz și luptă, Nicolae!“ și am părăsit scena un pic teatral, afectat, recunosc, dar nimic nu regret. Altele au fost lucrurile plăcute. Am mâncat la una dintre cele mai bune cantine din Iași, am dormit la un hotel destul de bun și am stat vreo patru zile. În timpul acesta am fost la Teatrul Național, pe gratis, împreună cu ceilalți scriitori. Sala e minunată, una din cele mai frumoase din Balcani. Tavanul și cortina pictate feeric. Aur mult pe sus, o lumină plăcută și caldă, iar băncile plușate cu pluș roșu. Loja și galeria tot atât de frumoase. Conferința s-a ținut în sala Bibliotecii Centrale. N-are niciun geam ca să pătrundă soarele, ci doar tavanul uriaș e din sticlă mată, vopsită și desenată cu negru. Seara nu se aprind becuri care să-ți strice ochii, ci lumina intră prin crăpături, albă și curată ca ziua. Și am văzut teiul lui Eminescu, legat cu fier ca să nu se rupă.

18 septembrie

Tovarășul Sadoveanu ne-a spus când ne-a ținut discursul de deschidere a școlii că dacă dintre noi vor ieși doi sau trei scriitori atunci va fi bine. A cerut neapărat să mă vadă. Mi-a spus că el nădăjduiește că unul din cei doi, trei voi fi eu. I-am spus că și eu nădăjduiesc așijderea și voi face tot ce-mi stă în putință pentru a atinge idealul acesta. M-a asigurat că îmi va fi alături în orice deoarece crede în talentul meu și m-a încurajat să îl consult în orice problemă. Omul acesta e totuși un scriitor uriaș, dacă el a văzut sclipirea în mine, sunt cu atât mai dator să merg până la capăt, în felul meu.

22 septembrie

Când am ajuns aici prima dată mă speria larma tramvaielor, vaierul. Eram un tânăr fără de orizont, dar cu un țel clar. Anul trecut venisem la concursul pe țară de limba și literatura română și voiam, ca și acum, să câștig totul. E amuzant, privind în urmă, concursul acela de anul trecut. Ne-a căzut tema „Lupta de clasă în folclor“. Decât să mă străduiesc să îmi amintesc versurile potrivite,

Labiș. Jurnalul pierdut

am găsit mai la îndemână să compun pe loc o varietate de „poezii populare“ care să ilustreze perfect tezele ce mi le pregătisem pentru rezolvarea temei de concurs. Comisia s-a prins târziu că exemplele mele erau inventate și apucaseră să-mi dea premiul I. N-au mai dat înapoi. Ce voiesc a spune cu asta e că sunt determinat să câștig și cred în adaptare, dar nu și în compromis. E un efort de voință, e-adevărat, dar ce-am putea fi oare, în lume, fără voință? Și, pentru că am pomenit de adaptare și de voință, iată un exemplu, tramvaiele acelea care în urmă cu un an mă îngrozeau acum mă încântă c-o muzică gravă, deși inima-n piept tot vibrează speriată.

28 septembrie

Internatul e claustrant, îmi simt nesiguranțele tot mai accentuate. Avem paturi de campanie, unii par deranjați de asta, dar pentru mine nu e deranjant, ba chiar mi se pare potrivit pentru niște tineri „soldați“ ai literaturii. Aglomerația și toți oamenii aceștia noi mă fac anxios. Colegii mei de dormitor sunt băieți de treabă. Dintre ei, cel mai prietenos e Tomozei, e un băiat bun, suntem amici, chiar dacă nu am fost din prima. Dar

tot parcă încă nu-s confortabil în preajma lui. Uneori îmi vine să las totul și să mă-ntorc, dar atunci ce s-ar alege de literatura mea? Acesta e drumul pe care-am pornit, n-o să mă poticnesc dintr-atât. Curaj, Nicolae, curaj!

6 octombrie

I-am trimis Margaretei o scrisoare. Am primit niște bani și mi-am cumpărat un costum, niște pantofi. Sunt semne că în curând voi avea nevoie de palton și bocanci și nu știu cum să fac. Poate am să mă reped până acasă pe la sfârșitul lunii. Cu banii o duc bine. Primesc 350 de lei pe lună ca bursă. Mâncare, caiete, cărți, până și creioane și cerneală ni se pun la dispoziție. Nu-mi rămâne decât să cumpăr cărți rare de la anticar, am cunoscut pe cineva care spunea că o să-mi recomande un loc potrivit în sensul acesta. O duc bine, iar până acum pare că avem profesori foarte buni.

8 octombrie

După ce termin școala asta voi avea o șansă adevărată de a deveni un scriitor cu renume. Și poate

din scrisul meu îmi voi putea întreține și familia, cum fac și tovarășul Sadoveanu și alții. Dar voi locui tot într-o casă modestă, vreau să am un dulău mare să păzească ograda și să fie toți ai mei lângă mine. Familia și prietenii. Mama să ne facă mâncărurile ei cu gusturile acelea rupte din rai și să deschidă ușa prietenilor când vor veni la mine, să ne ospetăm. Doar dușmanilor ușa mea nu le va fi niciodată deschisă, cum lor nici sufletul nu mi-l voi deschide.

10 octombrie

Visez deseori că sunt iarăși cu tata, în partea din față a șei armăsarului roib și trecem prin pădure și mă învață iar să deosebesc urmele viețuitoarelor pădurii. Cerbii și căprioarele mele dragi nu sunt de găsit în orașul acesta. Și urmele lăsate de cei ce-l cutreieră sunt tare greu de deosebit, nu știi niciodată care-i prădător și care-i pradat. Care-i vânător și care-i victimă. În pădure, lucrurile erau mai simple și mai de-nțeleș, de asta cu-atâta nostalgie mă-ntorc uneori spre ea în gândurile mele.

11 octombrie

Avem cursuri de estetică marxist-leninistă, teoria literaturii, un curs de istoria literaturii universale și unul de măiestrie artistică, dar ne-au spus că la final nu pot da diplome de „scriitor“ nimănui. În schimb, ne vor repartiza în redacțiile editurilor și ale periodicelor literare. Măiestrie artistică facem cu tovarășa Veronica Porumbacu. Pare să mă aibă la inimă. Nu știu dacă datorită ei sau la intervenția tovarășului Sadoveanu, dar mi-au propus să fiu redactor responsabil de sectorul liric pentru revista noastră internă, *Anii de ucenicie*. Odată cu această responsabilitate îmi vor crește bursa la 380 de lei și vor crește și norma de rechizite gratuite. Asta cade cum nu se poate mai bine, dată fiind precaritatea mea economică. Totuși, cursul ce-mi place este acela de literatură universală, al tovarășului T. Vianu. Nu scap niciunul. M-am mai obișnuit și cu orașul. Pe lângă tramvaie mă-nfricoșau și înaltele blocuri. Dacă privesc în pământ, nu le mai văd așa de amenințătoare. Însă plămâni mei, obișnuiți cu aroma pajiștilor de munte, încă nu s-au deprins pe de-a-ntregul cu pucioasa și fumul capitalei. Am totuși sentimentul că pășesc într-o

Labiș. Jurnalul pierdut

existență nouă, neliniștitoare, dar bună, corectă, cu o atmosferă spumoasă, de petrecere, de muzică, de euforie.

13 octombrie

Mi-am făcut un tovarăș de nădejde din colegul nostru maghiar Imré Portik. Are un suflet curat, îl simt cum simți curățenia florii-de-colț când o vezi pe stâncă. L-am ajutat cu temele de limba română, apoi ne-am destăinuit unul altuia și ne-am legat. Am decis să consfințim prietenia noastră în mod oficial, cinstind-o. Dar stăm amândoi prost cu finanțele, de prin buzunare am strâns, monedă cu monedă, împreună șapte lei cincizeci. Am mers la restaurantul Kiseleff și am dat pe gât câte un țoi de rachiu alb, apoi am mers la școală, unde ne aștepta hrana rece. La întoarcere am simțit frigul intrându-mi în oase. Costumașul meu nou e subțire. Nu mai e de vremea asta. Mi-ar trebui cel puțin un palton și o pereche de bocanci. Dar de unde? Din bursă nu-mi ajung banii, iar ai mei mi-au trimis de curând tot puținul ce l-au avut să-mi iau pantofi și costum.